

Nekrologi

TADEUSZ SEWERYN WRÓBLEWSKI (1939-1999)

18 grudnia 1999 r. zmarł niespodziewanie w Poznaniu prof. dr hab. Tadeusz Seweryn Wróblewski, z wykształcenia polonista, uczony na polu slawistyki i międzynarodowych stosunków kulturalnych, pracownik naukowy Instytutu Zachodniego od prawie 40 lat.

Prof. Tadeusz Seweryn Wróblewski urodził się w Częstochowie 8 stycznia 1939 r. Pochodził z rodziny inteligentkiej. Jego ojciec, także Tadeusz, był inżynierem architektem, działającym przede wszystkim na niwie pedagogicznej. Korzenie rodziny Wróblewskich od strony matki zmarłego, Wandy, sięgają ziemi francuskiej.

T. S. Wróblewski maturę złożył w rodzinnej Częstochowie, by następnie podjąć studia na Wydziale Filologicznym UAM w Poznaniu, które ukończył w 1961 r.

Na ostatnim roku studiów uczestniczył w seminarium bohemistycznym prowadzonym przez prof. Stefana Wierczyńskiego (Vrtela), znanego historyka literatury i cenionego bibliografa. U niego też napisał ocenioną na stopień bardzo dobrej pracy magisterską pt. „Sprawy literackie zachodniosłowiańskie na łamach czasopism słowianoznawczych i słowianofilskich 20-lecia”.

Seminarium to w znacznym stopniu ukształtowało zainteresowania naukowe młodego Wróblewskiego. Zetknął się tu z głównymi ówczesnie zagadnieniami literatur zachodniosłowiańskich oraz problemami translatorstwa, uwzględnianymi szeroko na tym seminarium.

Z tych to lat pochodzi opinia prof. Wierczyńskiego o młodym absolwencie polonistyki Tadeuszu Wróblewskim, w której ciepło napisano, że „jest to młodzieniec uzdolniony, ma aspiracje badawcze, zamierza zdać doktorat i poświęcić się karierze naukowej w dziedzinie slawistyki, szczególnie bohemistyki”.

Zaraz po studiach, podjął we wrześniu 1961 r. pracę w Instytucie Zachodnim, któremu – jak się później okazało – pozostał wierny do kresu swego życia.

W Instytucie zaangażowany został zgodnie ze swym wykształceniem w Sekcji Kultury kierowanej przez dra Mieczysława Suchockiego, jednego z założycieli IZ, będącego zarazem redaktorem naczelnym organu IZ „Przeglądu Zachodniego” (PZ).

Początkowo, u progu swej kariery naukowej, T. Wróblewski miał podjąć badania nad polsko-czechosłowackimi stosunkami kulturalnymi. Mimo że okres ten w praktyce okazał się krótki, zaowocował on kilkoma, niewielkimi opracowaniami ogłoszonymi w latach 1961-1965 na łamach PZ. Można o nich powiedzieć, że wychodziły one poza tematykę mu powierzona, gdyż dotyczyły spraw życia kulturalnego Czechosłowacji i jej stosunków kulturalnych także z innymi państwami, m.in. z NRD.

Później jednak, niewątpliwie w znacznym stopniu wskutek ewolucji profilu badawczego IZ, kładącego nacisk głównie na sprawy niemieckie, podjął on poszukiwania tematu dla swej pracy doktorskiej właśnie w obrębie zagadnień niemieckich.

Wśród tematów z tej dziedziny, które zasługiwałyby na głębsze badania i które jednocześnie mogłyby wywołać szerszy rezonans społeczny, zwrócił uwagę na analizę poglądów niemieckiego filozofa, pisarza i teologa Johanna Gottfrieda Herdera. Sformułowany był nawet tytuł pracy do-

ktorskiej, który brzmiał: „Ideologia słowiańska Herdera i jej interpretacja”. Ostatecznie jednak i ta tematyka okazała się epizodem badawczym, który pozostawił ślad w postaci artykułu *Naród – państwo – kultura. Nowe interpretacje idei społeczno-politycznych J. G. Herdera* (PZ, nr 4/1977).

Stabilizację badawczą przyniosło dopiero podjęcie mało badanej w nauce polskiej tematyki slawistyki zagranicznej, szczególnie niemieckiej, tj. w przeszłości w RFN, jak i NRD. Z czasem badania te objęły bez mała cały świat, szybko przekraczając granicę kontynentu europejskiego.

Doktorat uzyskał w 1971 r. broniąc pracy pt. „Współczesna slawistyka niemiecka na tle jej historycznego rozwoju” na Wydziale Filozoficzno-Historycznym UAM w Poznaniu. Została ona następnie wydana drukiem przez IZ pt. *Slawistyka w NRD i NRF na tle jej historycznego rozwoju* (Poznań 1973, 266 ss.).

Następna jego książka pt. *Ewolucja „Ostforschung” w Republice Federalnej Niemiec (1969-1982)* wydana również przez IZ (Poznań 1986, 293 ss.) stała się podstawą habilitacji, przeprowadzonej w 1987 r. w Instytucie Historii UAM w Poznaniu. Omawiając tę książkę recenzent uznał ją za cenną szczególnie ze względu na interpretowanie zbiorowych problemów *Ostforschung* w sposób wyważony i obiektywny. A sama praca stanowiła ponadto podsumowanie badań nad tym problemem w polskiej nauce w latach 70. i 80. (PZ 1988, nr 2, s. 183).

Obok badań slawistycznych ważne miejsce w zainteresowaniach badawczych prof. Tadeusza Seweryna Wróblewskiego zajmowały sprawy łużyckie. Był jednym z niewielu w Polsce autorów, obok m.in. Witolda Kochońskiego, pilnie śledzących rozwój tej grupy ludności słowiańskiej, zwłaszcza jej rozwój kulturalny i czynił to na bieżąco, choć jest też faktem, że z biegiem czasu twórczość jego na ten temat jakby malała.

Spod jego pióra wyszło syntetyczne opracowanie pt. *Autonomia kulturalna Serbołużyczan w Niemieckiej Republice Demokratycznej*, zamieszczone w wydanej pod redakcją Gerarda Labudy *Monografii Niemiec Współczesnych*. T. 1. *Niemiecka Republika Demokratyczna*. Poznań 1963, s. 371-383.

Mimo spostrzeżenia, że T. Wróblewski, jakby w ostatnich latach odchodził od zagadnień łużyckich, materiałowe opracowanie pt. *Serbołużycanie w nowej rzeczywistości niemieckiej*, inspirowane książką Wolfa Oschliesa *Die Sorben-Slawisches Volk im Osten Deutschlands* (PZ nr 1/1993, s. 168-180), pozwala przypuszczać, że problematyka ta nie całkiem miała zniknąć z pola zainteresowań naukowych Profesora.

Trudno jeszcze i za wcześniej dokonać podsumowania i oceny dorobku naukowego Zmarłego. Nie istnieje też pełna bibliografia Jego prac. Służył nauce wiernie przez lat kilkadziesiąt. Już to samo może określać skalę jego działalności społecznej i wkładu w dorobek nauki polskiej.

Tadeusz Seweryn Wróblewski należał też do tych pracowników naukowych Instytutu, którzy mieli możliwość i korzystali z możliwości kształtowania oblicza naukowego Instytutu.

Po zgonie w październiku 1976 r. dotychczasowego kierownika Zakładu Kultury IZ, doc. dra Mieczysława Suchockiego, został on powołany na jego miejsce i funkcję tę pełnił przez 14 lat aż do czasu całkowitej reorganizacji struktury wewnętrznej IZ, kiedy to w 1991 r. nastąpiła likwidacja wszystkich zakładów naukowych IZ, a ich miejsce zajęły zespoły badawcze, powoływane z osób reprezentujących poszczególne dyscypliny naukowe.

Zakład kierowany przez T. Wróblewskiego znacznie poszerzył swój profil badawczy, on sam starał się, by wszyscy jego pracownicy byli bardziej otwarci na sprawy aktualne, wymagające szybkiej oceny. Rzecz tu godna odnotowania: w badaniach naukowych poczęto uwzględniać fakt, że kwestia przywrócenia jedności Niemiec pozostaje otwarta i nie można jej wykluczyć.

Umiał podsuwać nowe tematy badawcze i zachęcał współpracowników do ich wyszukiwania. Był np. jednym z organizatorów w listopadzie 1984 r. ważnej sesji naukowej z udziałem gości zagranicznych, dotyczącej mało wówczas w Polsce znanego zagadnienia, za to stale dyskutowanego w Niemczech Zachodnich, a mianowicie problemu nieprzezycięzonej przeszłości w filmie i literaturze RFN.

W historii Instytutu Zachodniego był okres trwający około 20 lat, kiedy to wydawano aż 3 obcojęzyczne periodyki. Były nimi: „Polish Western Affairs”, „La Pologne et les Affaires

Occidentales" i „Polnische Weststudien”. Pisma te były ważną wizytówką naukową Instytutu. Zmarły zajmował ważne miejsce w ich redagowaniu. Od 1982 r. piastował obowiązki sekretarza redakcji tych czasopism. Stanowisko to zostało mu powierzone m.in. ze względu na nieprzeciętne talenty językowe. Była to praca żmudna, często o charakterze czysto technicznym, nie przysparzająca splendoru, a więc tym samym najczęściej nie doceniana, niezbędna jednak dla normalnego i należytego funkcjonowania procesu wydawniczego. W „stopce redakcyjnej” był w latach 1982-1989 odnotowany tylko w „Polnische Weststudien”.

Zmarły nie uchylał się od działalności w różnych organach zapewniających właściwe funkcjonowanie IZ. Mianowany docentem, od 1989 r. był nieprzerwanie członkiem Rady Naukowej IZ, wykazując dużą aktywność. Na okres 2 lat wybrany został zastępcą przewodniczącego tej Rady. Był członkiem Kuratorium IZ, a w 1990 r. zasiadał w jego władzach jako sekretarz Prezydium. Od 1988 r. – członek Rady Redakcyjnej „Przeglądu Zachodniego”.

Tadeusz Wróblewski rozpoczął swą drogę naukową zwyczajnie, jako asystent, potem został mianowany starszym asystentem (1963), adiunktem (1972) i docentem (1988), by następnie, na podstawie Uchwały Rady Naukowej IZ z 1 kwietnia 1993 r., otrzymać stopień naukowy profesora IZ na okres 5 lat.

Dnia 1 stycznia 1991 r. powołany przez sekretarza Wydziału I PAN na stanowisko zastępcy dyrektora Instytutu Zachodniego do spraw ogólnych. Nominacja objęła okres 3-letni i wygasła 15 stycznia 1994 r.

Prof. Tadeusz Wróblewski był osobą skromną, nie zabiegającą o rozgłos czy doraźne sukcesy. Tolerancyjny wobec innych, potrafił mocno bronić swych poglądów. Jego zainteresowania wykraczały daleko poza zakres zainteresowań zawodowych. Był koleżeński, często dawał dowody identyfikacji z placówką, w której pracował, cieszył się uznaniem i sympatią ludzi, którzy Go znali.

Józef Muszyński